

FERDINANDY GYÖRGY

Tűzkeresztség

Vannak, akik azt állítják, hogy ez itt körülöttünk a tizenévesek rémuralma. Azt csinálnak, amit akarnak. Többségben vannak, övük a hatalom.

Hogy ők a jövő, az kétségtelen. De ez itt, akárhogy vesszük is, mégiscsak a jelen. Ők pedig nincsenek tekintettel senkire. Mintha az idősebbek nem is lennének emberek. Tehetik: védi őket a törvény. Nagy bajba kerül, aki ne adj' isten elfenekel egy nevetlen gyereket.

Valaha huszonegy év volt a nagykorúság, és csak a katonaság után vették emberszámba az embereket. Ezek itt most még nem is borotválkoznak, de már választók és választhatók, tizennyolc évesen.

Újabban pedig már tizenhat alá csúszik ez a korhatár. Pelyhes állú pilóták tartják rettegésben az útpadkán kocogó idősebbeket.

Persze valahol sántít ez a beállítás. Ez a törvényes rémuralom. Mert hát a törvényeket mégiscsak a felnőttek hozzák. A szenátorok – mint nevük is jelzi – tiszteletre méltó öregemberek. Ők döntötték el, felelőségük teljes tudatában, hogy az unokáik nagykorúak. Nem huszonegy, hanem tizennyolc, sőt ma már tizenhat évesen.

Mindez érthetőbb, ha figyelembe vesszük, hogy a kereskedelem és az ipar mágnásai általában ugyanezek a tiszteletre méltó öregemberek. Az ő számukra ez az új korosztály – vásárlóközönség, és a kedves vevő akarata, ugye, szent.

Ártatlan ravaszkodásról lenne tehát szó. Nem leplezi le senki, mert a maga terepén érdekelt benne minden öreg. Régen a termelés fokozására háborúkat rendeztek a szenátorok. Egy jó kis háború után mindig új Kánaán következett. Csakhogy ma már a háborúk túl veszélyesek. A piacot az új korosztályok tartják fenn, a tizenévesek. Csoda-e, ha nekik dolgozik az ipar és a kereskedelem?

A mechanizmus működik. Mindenki érdekelt benne, hogy így legyen. Hogy csak a magam példájánál maradjak, a tizenhat évesek nagykorúsága az én számomra is kényelmesebb. Azelőtt napi két és fél órát furikáztam a fiamat. Edzésre, tanfolyamokra, iskolába. Nélkülem biliárdozni se mehetett.

Most pedig leakasztja a slusszkulcsot a szegről, én pedig kitöltök magamnak egy pohárka italt, és nézem tovább a televíziót.

Emlékszem, este, munka után, apám gyakran leült sakkozni velem. Ha elkallódott egy bábu, fogta a bicskáját, és faragott egy másikat a régi helyett. Más idők voltak, mások voltak az emberek.

*

A kereskedelemben persze minden összetört – tehát kicserélt – kocsi tiszta haszon. Nem mintha a fiatalok rosszabb vezetőik lennének: ennek éppen az ellenkezője igaz. De az első autójukat mindig összetörik. Eleve kettő kell nekik, és ez a makacs szokás megduplázza a keresletet.

Régebben még nem volt ilyen világos a helyzet. Vincének, az amszterdami fiának csak hosszú vita után adtam oda a kocsimat.

– Mindig szombaton este! – mondta feleségem.

– Mikor kérje szegény?

Hét közben én használom a kocsimat. Tény azonban, hogy szombat este történik a legtöbb baleset.

Csak egy autónk van, és ez a bogárhátú népkocsi a munkaeszközöm. Tizennégy éves, összeszoktunk, de – magunk között szólva – nem ér már valami sokat.

– Nézd – mondtam. – Ha autója van, oda megy és akkor jön haza, amikor akar. Nem igaz?

– És mi ebben a jó? – kérdezte feleségem komoran.

– Az, hogy nincs kiszolgáltatva senkinek.

A barátait nem ismertük. De a fiamról tudtam, hogy akármilyen lakli kamasz, a szíve mélyén engedelmes, jó gyerek.

Az első kocsiját persze ő is összetörte, mint a többiek. Aznap arra ébredtem, hogy már süt a nap, és a bogárhátú meseautó nem áll az ablak alatt. Hajnalban mindig elnyom az álom. Még akkor is, ha előtte tövig rágom a körmömet.

Szép vasárnap készült, Vince nyitott szemmel feküdt az ágyon.

– Apa! – mondta rekedten, mert már mutált a hangja. – Apa! Nem haragszol?

– Nem haragszom! – feleltem nevetve. Itthon volt, és szemmel láthatóan egy darabban volt a fiam.

– Ne neved! – sírta el magát. – Értsd meg, hogy összetörtem a kocsidat!

– Nem történt semmi bajod? – végigtapogattam.

Súlyos mancsai közé szorította a kezem, és azt mondta:

– Apa, én soha többé nem iszom.

– Azt jól teszed! – feleltem. – De most aludd ki magad.

– Büntesd meg! – mondta a feleségem. – Ne add oda neki többé a kocsidat!

– Melyiket? – kérdeztem, de Hófehérke nem nevetett.

Vince végül is nem az ő fia volt. Nem értette, hogy madarat lehetne fogatni velem.

*

Vince ma már Amszterdamban él. Nekem pedig van helyette megint egy tágra nyílt szemű kisfiam. A kocsi most tizennégy éves, és most is az egyetlen munkaeszközöm. De ez már egy Buick, ez a mostani járgány. Hófehérkének pedig van egy új, japán népkocsija.

Kell a két jármű: kétfelé dolgozunk. És engem már minden lépés fáraszt. Nem megyek el már a sarokig sem gyalog. Este, sötétben pedig csak Hófehérke vezet. Szívesen csinálja, nem panaszkodik. Az viszont már csak rajta áll, hogy hová visz el, és hová nem mehetek.

– Ennek – jelentette ki példának okáért – nem fogod odaadni a kulcsokat! A te fiaddal azt tettél, amit akartál. De ez itt, érted, az én gyerekem!

Hát igen. Az ember mindig mindent újrakezd. És mindig, újra meg újra megfogadja, hogy ezúttal nem hagyja magát leteperni. Hogy ezúttal több szerencséje lesz.

A kocsit ennek a fiának is csak hosszú vita után adtam oda. Igaz, hogy ezúttal már csak Hófehérke perlekedett:

– Nem látod – kérdezte –, hogy még egészen gyerek?

Dehogynem láttam. De ha egyszer a törvény vele van!

– Nézd – mondtam. – Én már úgysem sokáig vezethetek. Hadd vizsgáljon le. Kifizetem.

– És a biztosítás?

A biztosítók megduplázzák a díjat, ha tizennyolc éven aluli vezet.

– Ráér – feleltem.

Elmegy dolgozni a nyáron, megkeresi a különbözetet. Elvégre előbb-utóbb felnőtté válik ő is. Szegény gyerek.

– Jól kitervelted! – mondta a feleségem.

Ahol nincsenek évszakok, nem tervezgetnek az emberek.

Hát igen. A fiam szépen, óvatosan vezetett. A vizsgát kilencvenhat ponttal tette le, megdicsérték. Kilencven fölött – mondta a biztos – ritkán végeznek az emberek.

Hazaért, ragyogott az arca. Mióta mindent szabad, ritkán ér sikerélmény egy ilyen suttyó gyereket.

– Még hátravan – mondtam – a biztosítás.

– Nem bíztok bennem?

– Dehogynem! – feleltem. – De a pokol – érted? – nem te vagy, hanem a másik. A többiek.

A Szigeten van egy kifejezés: védekezve vezetni. Nappal még a zöld lámpáknál is megáll az ember. Éjjel pedig nem áll meg sehol: az útkereszteződéseknél kirabolják, aki nem siet. Ezek itt persze nem vizsgatételek.

A kocsit végül is Hófehérke adta oda.

– Csak ma! – mondta szemlesütve. – Kivételesen.

Éjfél után pedig megszólalt a telefon. Amitől tartottam, bekövetkezett.

– Apa! – zokogta a fiam. – Belém rohantak! Én soha többé, érted? Soha többé nem vezetek!

– Nem történt semmi baja? – kérdezte a feleségem.

Ültünk az ócska Buickban. Ilyenkor lámpafény ide, lámpafény oda – én vezetek.

– Szegénykém! – mondtam. – Micsoda csalódás.

– Megmondtam! – csattant fel a feleségem. – Egy tizenhat éves kamasz még gyerek!

– Ne kiabálj vele – kértem őt. – Nem fog jót tenni neki, ha megszegyeníted.

Fölösleges volt a figyelmeztetés. Hófehérke sírva tapogatta az útpadkán ácsorgó, néma gyereket.

*

Hát igen. Ilyen ez a szép, új világ. Ha tetszik, ha nem.

– Szerencséd volt – mondtam neki másnap.

– Nem jött szembe senki! – tette hozzá a feleségem.

Nem erre gondoltam. Az ilyen apróságokra nem gondolnak, csak az asszonyok.

– Átestél a tűzkeresztségen – mondtam a fiamnak. – Megtanultad, hogy nem elég, ha mindent jól csinálsz. Meg is kell védened magad.

– Tűzkeresztség! – legyintett Hófehérke.

A háború itt a Szigetvilágban furcsa, idegen dolog. Mint az országhatárok vagy az évszakok.

– Az alkalom, amikor a katona először kerül az ellenség tüzébe – olvasta, szótárral a kezében, a fiam.

Együtt mentünk a biztosítóhoz. Már összeszedte magát, még meg is borotválkozott.

– Most már értem – mondta.

– Mit értesz?

– Amit mondtál. Hogy az ellenség – a többiek.

– A pokol! – igazítottam helyre az idézetet. – De ebben a pokolban fegyvertársak az emberek. Nélkülük semmit, velük pedig, érted?, mégiscsak sok mindent lehet.

A tizenévesek keveset beszélnek. Mi ketten is régen beszéltünk ilyen sokat.

Annak idején úgy képzeltem, hogy ha már sakkozni nem is, de borotválkozni én fogom megtanítani a fiaimat. Azután a legidősebb elment, még pelyhesállúan. Vince, az amszterdami is csak akkor került vissza hozzám, amikor már borotválkozott. Ez a legkisebb pedig bezárkózik a fürdőszobába. A trópusiak puritánok. Pelenkás kora óta nem láttam pucéron a fiaimat.

A legidősebb már negyvenéves. Vajon mi lehet vele? Ő az egyetlen, aki nem törte össze a kocsimat.

Ennek még örültem is akkor. Most pedig, útban a biztosítóiroda felé, belém szúrt valami apró, álnok fájdalom. Hatvanéves vagyok, elmúlik lassan az élet. Sok mindent elrontottam, újrakezdttem. De mit ér az egész, ha nem én neveltem fel az elsőszülött fiaimat!

Nézem itt ezt a későn jött harmadikat. Lakli kamasz lett belőle is, de a szíve mélyén ő is engedelmes, jó gyerek. Lehajtott fejjel bandukol, erős, izmos a válla. Biztos, jó fogása van.

Nem szólok hozzá, és hallgat ő is. Nehéz próbatétel volt ez a tegnapi nap.